

מה חדש בספרי "מערכות"

"אודט — סיפורה של מרגלת" — כך כתוב בשעריו של ספר חדש זה באנגלית על צעירה צרפתייה — ספר הזוכה עתה לגלגול עברי (בהוצ' "מערכות"). אך היש בכותרת-משנה זו משום מיצוי התוכן האנושי והנפשי של הספר, ומשום הגדרה מספקת? אמנם, ה"טכניקה" ומכלול בעיות-המעשה המוצגים בעלילת סיפור זה מעוררים במציאותו של "מקצוע-הריגול"; אך רקעו היסודי הוא, בעצם, רקע של תנועת-התנגדות ומחתרת-לוחמת. ברם, מציאותו ה"שימושית" של איש-הריגול — ושל ארגון-הריגול, מבחינו האזרחיים ותביעותיו החמורות — ודאי שנושפים נאמנה מתוך הספר. ובכך, אולי, המקור האפשרי הנוסף להתענינות אזרחי ישראל בספר ובנושאו — על הענין הטבעי שיש להם בגילויי עזרה-פעילה לתנועות-התנגדות. שהרי במדינה קטנה זו, הנראית כפתוחה למדי בפני פגיעה-לרעה של מערכות-ריגול זרות, רב הצורך כי שכבות רחבות של הציבור תקנינה לעצמן מושגים על מלאכה זו ועל דרכי עושיה — למען יטיב לעמוד גם בבחינה זו של המבחנים הבטחוניים המלוים בהתמדה את קיומנו. ספר זה, שמצויים בו גם רגעים ליריים, ולעומתם רגעי מתח-עז וששפוכה בו טרגיות רבה — לאחר-הכל נושבת ממנו, בכללותו, רוח אפית. לעתים — זו של עמידת-גבורה לנוכח מעשי-זוועה, שקשה אפילו לתארם; ולעתים — רוח אפית של "מעשה יומיים", המובין מאליה. גם רגעי המתח והזוועה שבספר, גם תיאוריו ה"יומיימים" — רב בהם המעורר-ההרהור, המניע-למחשבה, המשחית את כושר-הראיה. ויתכן — אף המחסן את הנפש.



"זהו סיפור — ותו לא... טכניסיה ופעולותיה של צוללת,

שתוארו בו, אפשריים מבחינה טכנית — אך קיימים רק במוחו של המחבר". אולם, המיניעים, האירועים ומעשי-הקרב שתוארו כאן אופייניים לאותה תקופה אמיצה שבין 1941 ל-1945, ומשקפים אותה נאמנה. כיצד להשלים בין הגדרות שונות אלו, לספר-הוא, של (או) קומנדר אדוארד בייץ, בעל הספר "נצלול עמוק ובדומיה" המופיע בעברית בהוצ' "מערכות". האמת היא כי זהו גם רומן-מלחמה — וגם תיאור מציאותי, של סדרת אימונים ומסעות, קרבות, טכניסיה ותחבולות, בתולדותיה של צוללת המסמלת מבמות-פעלו של ה"צי התת-ימי", הכובש בדורנו את השליטה בימים. הסיפור, המשובץ דמויות-אנוש חיות וטועלות, מרתק את הקורא; אך הוא גם מלמדו לאימץ לגבי ההווה וההוי של אנשי-הצוללות, — ודפוסי-היחסים ובעיות השליטה-הפיקוד דית בספינה סגורה ובוודות זו, בשלב גיבוש-הצוות ובשלב המאבק הגורלי כאחד. בגלל היות ספר זה תיאור כה נאמן ועניני של מבנה



הצוללת ומבנהיה, של מגבלותיה ויכולתה, של הנדרש מה"צוללנים" ושל המבוצע על ידם — יש בו משום פתח לעולמות משונים אלה של "משרתים-בצוללת" — עולמות המכונים כ"א בתוכני קליפת-פלה" קטנטנות משלו — ועם זאת מקיפים בטבעת-מסעיהם את כדור-הארץ כולו. ידע ולקח אלה, העטופים במעטה של סיפור רבי-מחמ, ודאי שחשובים גם לאנשי ציינו הקטן והצעיר, ששולחת-הצוללות החדשה שלו כבר תופסת מקום כה נכבד בתוכו; וכמובן, אף לכל איש-צבא הער לבעיות-פיקוד ולתווינות חיי-צוות. אך הם ודאי שיענינו גם חוגי-קוראים הרבה יותר רחבים — ובראש-הראשונה את חוגי הקוראים הצעירים. ערכו של ספר זה גדול שבעתים בשל אישיות מחברו, שכן כל אשר תיאר בסיפורו הקולח — ראה, חי ופעל בעצמו, כמפקדה של צוללת לוחמת. ולאחרונה — נתפרסם שמו ברבים. שהרי זהו אותו קפיטן (מקביל לאלוף בצה"ל) אדוארד בייץ אשר צוללת-האטומית "סריון" השלימה ב"11 במאי 1960 את מסעה סביב כדור-הארץ שנמשך 84 יום ורצופים, מתחת לפני-הים ושבו צפה היא על פני המים פעמיים בלבד. ונקל להבין, מה סיבו של קצין-צוללות שבידיו הופקדו כלי כזה ומשימה כזו.